

Панасюк М. Г.,

аспірант

Науково-дослідного інституту публічного права

<https://orcid.org/0009-0004-2198-5395>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ У СФЕРІ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ / ВІДНОВЛЮВАНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ

LEGAL AND REGULATORY FRAMEWORK OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE FIELD OF ALTERNATIVE / RENEWABLE ENERGY IN UKRAINE

Мета дослідження полягає в аналізі чинної нормативно-правової бази публічного адміністрування у сфері альтернативної та відновлюваної енергетики України, визначенні ключових інституційних механізмів та окресленні основних проблем правового регулювання в умовах євроінтеграції та воєнних викликів. У статті проаналізовано нормативно-правову базу публічного адміністрування у сфері альтернативної / відновлюваної енергетики України в умовах повномасштабної війни та євроінтеграційного курсу держави. На основі змісту базових законів України («Про альтернативні види палива», «Про альтернативні джерела енергії», «Про ринок електричної енергії», «Про енергетичну ефективність»), постанови КМУ № 1175 та Енергетичної стратегії до 2050 року, а також сучасних наукових досліджень українських та зарубіжних авторів розкрито еволюцію правового регулювання від підтримки «альтернативних видів палива» до комплексної моделі ринку електроенергії з інтегрованими механізмами стимулювання ВДЕ. Показано, що інституційний механізм публічного адміністрування ґрунтується на взаємодії Верховної Ради, Кабінету Міністрів України, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики та комунальних послуг, Держенергоефективності, гарантованого покупця, органів місцевого самоврядування та міжнародних організацій, однак залишається фрагментарним і недостатньо скоординованим. Обґрунтовано наявність термінологічних та концептуальних розривів між українським законодавством і правом ЄС, зокрема невідповідність категорій «альтернативних» видів палива та джерел енергії поняттю «renewable energy», що ускладнює імплементацію енергетичного асquis. Виокремлено ключові виклики трансформації механізмів підтримки ВДЕ (перехід від «зеленого тарифу» до аукціонної моделі, боргові зобов'язання гарантованого покупця, воєнні ризики), а також вплив воєнного стану на стійкість і безпеку енергетичної системи. Сформульовано напрями удосконалення нормативно-правової бази: гармонізація термінології з правом ЄС, систематизація енергетичного законодавства, посилення інституційної координації та адаптація інструментів підтримки ВДЕ до вимог «зеленої» трансформації та умов війни.

Ключові слова: публічне адміністрування, відновлювана енергетика, альтернативні джерела енергії, енергетичне право, «зелений» тариф, аукціонна модель підтримки, енергетична безпека, право ЄС.

The purpose of the study is to analyze the current regulatory framework of public administration in the field of alternative and renewable energy in Ukraine, identify key institutional mechanisms and outline the main problems of legal regulation in the context of European integration and military challenges. The article analyzes the regulatory framework of public administration in the field of alternative / renewable energy in Ukraine in the context of a full-scale war and the European integration course of the state. Based on the content of the basic laws of Ukraine ("On Alternative Fuels", "On Alternative Energy Sources", "On the Electricity Market", "On Energy Efficiency"), Resolution of the Cabinet of Ministers No. 1175 and the Energy Strategy until 2050, as well as modern scientific research by Ukrainian and foreign authors, the evolution of legal regulation from supporting "alternative fuels" to a comprehensive model of the electricity market with integrated mechanisms for stimulating RES is revealed. It is shown that the institutional mechanism of public administration is based on the interaction of the Verkhovna Rada, the Cabinet of Ministers of Ukraine, the National Commission for State Regulation in the Field of Energy and Utilities, the State Agency for Energy Efficiency, the guaranteed buyer, local governments, and international organizations, but remains fragmented and insufficiently coordinated. The existence of terminological and conceptual gaps between Ukrainian legislation and EU law is substantiated, in particular, the inconsistency of the categories of "alternative" fuels and energy sources with the concept of "renewable energy," which complicates the implementation of the energy acquis. The key challenges of the transforma-

tion of RES support mechanisms are identified (transition from the “green tariff” to the auction model, debt obligations of the guaranteed buyer, military risks), as well as the impact of martial law on the stability and security of the energy system. Directions for improving the regulatory framework have been formulated: harmonization of terminology with EU law, systematization of energy legislation, strengthening institutional coordination, and adaptation of RES support instruments to the requirements of the “green” transformation and war conditions.

Key words: *public administration, renewable energy, alternative energy sources, energy law, green tariff, auction-based support scheme, energy security, EU law.*

Актуальність теми. Повномасштабна російська агресія докорінно трансформувала умови функціонування та розвитку відновлюваної енергетики в Україні. Масштабні руйнування об’єктів генерації й мережевої інфраструктури, підвищення інвестиційних ризиків, а також потреба оперативного відновлення енергетичної системи актуалізували питання енергетичної безпеки та посилили вимоги до ефективності публічного адміністрування в цій сфері [4; 11]. Наукові дослідження справедливо виокремлюють військовий вимір розвитку ВДЕ як самостійний комплекс проблем, що охоплює як загрози фізичній цілісності енергетичних об’єктів, так і виклики для державних інституцій, відповідальних за формування та реалізацію механізмів підтримки відновлюваної генерації [4; 11].

Паралельно із безпековими викликами Україна продовжує реалізовувати стратегічний курс на інтеграцію до внутрішнього енергетичного ринку Європейського Союзу. Це передбачає адаптацію національного законодавства до стандартів і вимог права ЄС, зокрема у частині ринку електричної енергії, енергоефективності та розвитку відновлюваних джерел енергії [12; 15; 17]. Саме взаємодія зовнішніх інтеграційних зобов’язань і внутрішніх викликів, обумовлених військовим станом, визначає специфіку формування сучасної нормативно-правової основи публічного адміністрування у сфері альтернативної та відновлюваної енергетики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній науковій традиції питання правового забезпечення розвитку ВДЕ розглядаються з позицій поєднання енергетичної безпеки, інституційної спроможності та євроінтеграційних орієнтирів. Так, О. Акименко та І. Костюченко акцентують на ролі відновлюваної енергетики у зміцненні міжнародного співробітництва та необхідності узгодження державної політики з глобальними тенденціями енергетичного переходу [1]. А. Корольова ана-

лізує адміністративно-правові механізми розвитку ВДЕ, виокремлює регуляторні бар’єри та підкреслює потребу гармонізації українського законодавства з правом ЄС [3]. М. Кузьміна розглядає нормативні аспекти функціонування ВДЕ в умовах воєнного стану, фокусуючи увагу на додаткових ризиках та правових обмеженнях [4]. І. Сотник і З. Узі досліджують загрози для відновлюваної енергетики, спричинені війною, зокрема руйнування інфраструктури та ускладнення виконання державних зобов’язань перед виробниками [11].

Зарубіжні дослідження підсилюють концептуальну рамку аналізу. У працях А. Buzogány, S. Četković та T. Maltby висвітлено, як ЄС адаптує політику розвитку ВДЕ в умовах війни, застосовуючи підхід стратегічної гнучкості [12]. Дослідження Р. Hildingsson, J. Strippel та А. Jordan окреслюють управлінські дилеми європейської відновлюваної енергетики, пов’язані з необхідністю одночасного досягнення ринкових, безпекових і кліматичних цілей [13]. Аналітика IRENA підкреслює ключову роль ВДЕ, енергоефективності та електрифікації у глобальних низьковуглецевих стратегіях, що формує орієнтири і для української політики [14]. Праця І. Shulga та співавторів акцентує на проблемах імплементації енергетичних директив ЄС у національне законодавство [15], тоді як К. Talus окреслює системні засади європейського енергетичного права, релевантні для адаптації української нормативно-правової бази до вимог «зеленої» трансформації [17].

Мета дослідження полягає в аналізі чинної нормативно-правової бази публічного адміністрування у сфері альтернативної та відновлюваної енергетики України, визначенні ключових інституційних механізмів та окресленні основних проблем правового регулювання в умовах євроінтеграції та військових викликів.

Виклад основного матеріалу

1. Становлення та еволюція нормативно-правової бази. Становлення та еволюція нор-

мативно-правової бази у сфері альтернативної та відновлюваної енергетики України відбувалося поетапно й відображає зміну акцентів від підтримки «альтернативних видів палива» до формування цілісної моделі ринку електроенергії з інтегрованими механізмами стимулювання ВДЕ та політикою енергоефективності. Вихідною точкою стало прийняття Закону України «Про альтернативні види палива» від 14.01.2000 № 1391-XIV, який закріпив правові, економічні, екологічні та організаційні засади виробництва й використання нетрадиційних рідких і газових палив та орієнтир щодо доведення їх частки до 20 % у структурі споживання до 2020 року [5]. Закон зосереджений переважно на сировинно-паливному сегменті (біопаливо, газу нетрадиційного та промислового походження тощо), тобто охоплює як відновлювані, так і інші «альтернативні» види палива, що не збігається з вузьким розумінням «renewable energy» у праві ЄС [5; 15]. Саме ця термінологічна й концептуальна особливість згодом ускладнила повну гармонізацію з acquis ЄС, де в центрі перебувають власне відновлювані джерела енергії, а не широка категорія «альтернативних» рішень [13; 15].

Подальший розвиток відбувся із прийняттям Закону України «Про альтернативні джерела енергії» від 20.02.2003 № 555-IV, який визначив правові, економічні та організаційні засади використання енергії з альтернативних джерел і закріпив окремий блок норм щодо державного управління та державного регулювання у цій сфері [6]. На рівні закону розмежовано, з одного боку, функції Верховної Ради України, Кабінету Міністрів та інших органів виконавчої влади з формування і реалізації політики, розроблення загальнодержавних, галузевих і місцевих програм, ухвалення підзаконних актів, норм і стандартів та здійснення контролю, а з іншого – повноваження уряду або спеціально уповноваженого органу щодо встановлення технічних норм, стандартів, правил безпеки та тарифів на енергію з альтернативних джерел [6]. У статтях 6–7 цього Закону визначено елементи організаційного забезпечення (фінансування заходів, інтеграція об'єктів ВДЕ до об'єднаної енергосистеми, формування статистичної бази) і засади стандартизації, що створює правове підґрунтя для запровадження

технічних стандартів ДСТУ, ISO, EN у сфері альтернативної енергетики [6]. Таким чином, ще на початку 2000-х років було закладено досить розгалужену конструкцію публічного адміністрування в галузі ВДЕ, яка, однак, не повністю корелює із подальшою логікою європейського енергетичного права [13; 15; 17].

Ключову роль у зближенні з європейським енергетичним законодавством відіграв Закон України «Про ринок електричної енергії» від 13.04.2017 № 2019-VIII, спрямований на імplementацію положень Третього та Четвертого енергетичних пакетів ЄС [9; 15]. Ним запроваджено нову модель ринку (ринок «на добу наперед», внутрішньодобовий, балансуєчий ринок, ринок допоміжних послуг тощо), а серед цілей функціонування прямо визначено стимулювання збільшення частки виробництва електричної енергії з альтернативних джерел [9]. Особливе значення для механізмів публічного адміністрування у сфері ВДЕ має стаття 65 Закону, якою передбачено створення державного підприємства – гарантованого покупця, уповноваженого Кабінетом Міністрів на купівлю всієї електроенергії, виробленої з альтернативних джерел (крім великої гідроенергетики), за «зеленим» тарифом або аукціонною ціною [9]. Такий підхід дозволив забезпечити формальне виконання державних гарантій щодо підтримки інвесторів у ВДЕ, але водночас сконцентрував значні фінансові ризики у межах одного суб'єкта, що виявилось особливо чутливим в умовах ринкових дисбалансів та воєнних викликів.

Горизонтальний вимір нормативної бази задає Закон України «Про енергетичну ефективність» від 21.10.2021 № 1818-IX, який визначає принципи та інструменти державної політики у сфері енергоефективності по всьому ланцюгу – від виробництва й транспортування до постачання та споживання енергії [7]. Закон безпосередньо орієнтується на європейські директиви, формуючи рамку, в якій розвиток ВДЕ розглядається у зв'язку зі скороченням кінцевого споживання енергії, впровадженням енергосервісних механізмів, систем енергетичного менеджменту й енергоаудиту на державному і місцевому рівнях [7; 2]. Як підкреслюють Л. Сорока та співавтори, державна політика у сфері енергоефективності

ті має будуватися як цілісна система правових, інституційних та економічних інструментів, спрямованих на раціональне споживання енергоресурсів та зниження енергоємності економіки [16]. Сукупність зазначених законів [5–7; 9] демонструє еволюцію українського законодавства від вузької підтримки альтернативних видів палива до комплексної моделі, де ринкові механізми, відновлювана генерація та енергоефективність взаємопов'язані. Водночас у наукових дослідженнях обґрунтовано підкреслюється, що імплементація енергетичних пакетів ЄС здійснюється фрагментарно, а реформовані ринки енергоресурсів стикаються з проблемами монополізації, боргових накопичень та недостатньої регуляторної спроможності [15].

Розвиток первинного законодавства доповнюється прийняттям підзаконних актів та стратегічних документів, що деталізують інструменти державної підтримки та довгострокові цілі. Поворотним рішенням у сфері стимулювання ВДЕ стала постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2019 № 1175 «Про запровадження конкурентних умов стимулювання виробництва електричної енергії з альтернативних джерел енергії», якою затверджено Порядок проведення аукціонів з розподілу квоти підтримки [8]. Цей акт визначає процедуру проведення аукціонів, вимоги до учасників і критерії відбору проектів, фактично закладаючи перехід від моделі фіксованого «зеленого тарифу» до аукціонної системи підтримки, узгодженої з практиками ЄС щодо конкурентного відбору проектів у сфері ВДЕ [12; 13; 15]. Подальші зміни до постанови, зокрема запровадження механізму ринкової премії, засвідчують прагнення адаптувати національну модель підтримки до умов воєнного часу та еволюції європейського енергетичного права [8].

Стратегічний вимір задає Енергетична стратегія України на період до 2050 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів від 21.04.2023 № 373-р [10]. Вона виступає базовим документом стратегічного планування, на підставі якого компетентні органи мають конкретизувати цілі, індикатори та інструменти трансформації енергетичного сектору, включаючи розвиток ВДЕ, декарбонізацію та інтегра-

цію з європейським ринком [10; 15]. Паралельно Закон «Про альтернативні джерела енергії» покладає на державні органи обов'язок розробляти загальнодержавні, галузеві та місцеві програми, забезпечувати їх наукове, фінансове й нормативне підґрунтя, а також формувати систему стандартів, що створює правові умови для впровадження ДСТУ, ISO та EN як необхідної передумови технічної сумісності з європейським енергетичним простором [6; 15; 17].

Важливим елементом еволюції нормативної бази є наукова доктрина, яка пропонує рамкові підходи для оцінки правових і інституційних рішень. Дослідження А. Buzogány, S. Četković та T. Maltby демонструють, що у відповідь на виклики війни ЄС трансформує регулювання у напрямі стратегічної гнучкості, поєднуючи підвищення цільових показників ВДЕ з диференціацією зобов'язань для держав-членів [12]. P. Hildingsson, J. Strippel та A. Jordan описують «управлінську дилему» розвитку відновлюваної енергетики в ЄС як напругу між централізованим визначенням цілей і децентралізованою реалізацією політики [13]. У поєднанні з висновками українських авторів [3; 15] це дозволяє розглядати українські інструменти – від зеленого тарифу до аукціонів і довгострокових стратегій – не лише як формально прийняті акти, а як такі, що мають бути здатними до адаптації в умовах кризи, воєнних загроз та інституційних обмежень.

2. Інституційний механізм публічного адміністрування у сфері ВДЕ

Нормативно-правові засади інституційного механізму публічного адміністрування у сфері відновлюваної енергетики визначаються комплексом законів [5–7; 9] та підзаконних актів [8; 10], які розмежовують компетенції органів законодавчої та виконавчої влади. Закон України «Про альтернативні джерела енергії» фіксує ключові функції Верховної Ради щодо формування засад державної політики, а Кабінету Міністрів – щодо її реалізації, координації програм, прийняття підзаконних актів і здійснення контролю [6]. У свою чергу, підзаконні акти, зокрема постанова № 1175 та Енергетична стратегія до 2050 року, уточнюють механізми впровадження політики та стратегічні орієнтири розвитку сектору [8; 10].

Суттєву роль у практичній реалізації державної політики відіграє Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України, уповноважене здійснювати управлінські та організаційні функції у сфері енергоефективності та альтернативних видів палива, включно з розробленням методичних документів, веденням реєстрів, підготовкою пропозицій до проєктів нормативних актів [2; 7]. Водночас Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП), забезпечує регуляторний нагляд у частині діяльності гарантованого покупця, ліцензування, дотримання ринкових правил та балансування енергосистеми, що прямо пов'язано з виконанням вимог ст. 65 Закону «Про ринок електричної енергії» [9]. Закон № 2019-VIII також визначає функції оператора системи передачі, операторів систем розподілу та оператора ринку, які забезпечують технічну інтеграцію виробників з ВДЕ в енергетичну систему та їх участь у ринкових сегментах [9], а норми Закону № 555-IV деталізують вимоги щодо балансування та приєднання ВДЕ до мереж [6].

До системи суб'єктів публічного адміністрування належить і державне підприємство «Гарантований покупець», на яке покладено виконання державних зобов'язань щодо купівлі електричної енергії з ВДЕ за «зеленим» тарифом або аукціонною ціною [8; 9]. Концентрація цих зобов'язань в одному суб'єкті породжує значні фінансові ризики, особливо в умовах війни, на що вказують сучасні дослідження [3; 4; 11]. Важливою ланкою інституційної системи є органи місцевого самоврядування, які відповідно до Закону № 555-IV уповноважені розробляти місцеві програми розвитку ВДЕ, що створює нормативне підґрунтя для регіональної енергетичної політики [6; 2].

Окремий вимір інституційної взаємодії формують міжнародні організації та донорські структури. У наукових працях підкреслюється, що інтеграція України у глобальні ринки ВДЕ потребує зовнішньої технічної та інвестиційної підтримки [1], а аналітичні матеріали IRENA засвідчують, що енергетичний перехід можливий лише за умови поєднання реформ, спрямованих на розвиток ВДЕ, енергоефективності та електрифікації [14].

Узагальнюючи, інституційна архітектура управління ВДЕ в Україні формує розгалужену систему суб'єктів з різними рівнями відповідальності, однак, як свідчать дослідження [3; 4; 11; 15], взаємодія між ними залишається фрагментарною, що знижує ефективність реалізації державної політики та ускладнює виконання євроінтеграційних зобов'язань.

3. Проблеми та виклики нормативно-правового регулювання

Сучасна нормативно-правова база розвитку ВДЕ в Україні формується під впливом кількох системних обмежень, серед яких найпомітнішими є термінологічні неузгодженості, фрагментарність законодавства, складність інституційної архітектури та ринково-фінансові дисбаланси, що посилюються умовами воєнного стану. Однією з ключових проблем залишається розрив між категоріями «альтернативні види палива» та «альтернативні джерела енергії», закріпленими в українських законах, і поняттям «renewable energy» у праві ЄС. Закон № 1391-XIV охоплює широку групу палив, включаючи нетрадиційну та промислову сировину, тоді як європейська Директива (ЄС) 2018/2001 спрямована виключно на відновлювані джерела, пов'язані з цілями декарбонізації [5; 15]. Це розходження, відзначене і в доктрині [15], ускладнює статистичний облік, формування квот, імплементацію механізмів підтримки та уніфікацію регуляторних категорій. Другою системною проблемою є фрагментарність законодавчої основи. Наявність окремих законів про альтернативні джерела енергії, альтернативні види палива, ринок електроенергії, енергоефективність та стратегічних актів [5–7; 9; 10], за відсутності кодифікованого енергетичного кодексу, створює ситуацію нормативної розпорошеності. Шулга та колектив авторів справедливо підкреслюють, що адаптація енергетичних пакетів ЄС в Україні має несистемний характер, а значна частина положень реалізується частково або не реалізується взагалі [15].

Інституційна площина демонструє подібні диспропорції. Поєднання у Законі № 555-IV управлінських і регуляторних функцій Кабінету Міністрів, можливість їх делегування спеціально уповноваженим органам, фактична участь у реалізації політики Держенергоефек-

тивності, НКРЕКП і гарантованого покупця [2; 6; 7; 9] створюють ризики дублювання повноважень, розмиття відповідальності та недостатньої координації. Доктринальні дослідження підкреслюють необхідність чіткого розмежування компетенцій і побудови узгодженої вертикалі управління, особливо в умовах імплементації європейського енергетичного аспис [3; 15; 17]. У роботах К. Talus наголошено, що поглиблення ролі держави в управлінні енергетичним переходом супроводжується ускладненням інституційної архітектури, що потребує синхронізації енергетичного, кліматичного та ринкового регулювання [17]. Додаткових викликів додає воєнний стан: М. Кузьміна вказує на специфіку правового режиму та необхідність врахування безпекових обмежень у ВДЕ-проектах [4], тоді як Сотник і Узі відзначають загрози фізичній цілісності інфраструктури і потребу підвищеної стійкості механізмів державної підтримки [11].

Ринкова й фінансова складові демонструють, що впровадження аукціонної моделі підтримки ВДЕ за постановою № 1175 [8], покликаної зблизити українські практики з європейськими та зменшити вартість підтримки [12; 13; 17], відбувається в умовах накопичених зобов'язань за «зеленим тарифом», боргової проблематики гарантованого покупця та регуляторних обмежень [3; 9; 15]. Це створює складну конфігурацію фінансових потоків і вимагає значної регуляторної спроможності всіх залучених суб'єктів. Окремою проблемою залишаються технічні характеристики ВДЕ: варіативність виробництва, залежність від природних умов і потреба узгодження режимів генерації з параметрами об'єднаної енергосистеми, прямо відображені у Законі № 555-IV [6]. Європейські регламенти пакета «Чиста енергія для всіх європейців», як підкреслює Шулга зі співавторами, спрямовані на формування гнучких ринків, інтеграцію високих часток ВДЕ та посилення ролі споживача, що має знайти відображення і в українському регулюванні [15]. У цьому контексті аналітика IRENA показує, що успішний енергетичний перехід потребує значного нарощування потужностей ВДЕ та комплексної державної політики, яка поєднує розвиток відновлюваних

джерел, енергоефективність та електрифікацію кінцевого споживання [14]. Отже, нормативно-правове регулювання у сфері ВДЕ має розглядатися не ізольовано, а як частина системної трансформації енергетики, узгодженої з європейським правом і здатної забезпечити стійкість в умовах воєнних та економічних викликів [7; 9; 14; 15].

Висновки. Проведений аналіз нормативно-правових актів і сучасних наукових досліджень дозволяє сформулювати низку узагальнюючих висновків щодо стану та перспектив розвитку публічного адміністрування у сфері альтернативної та відновлюваної енергетики України.

Нормативна база є сформованою, проте фрагментарною. Її основу становлять Закони України «Про альтернативні види палива», «Про альтернативні джерела енергії», «Про ринок електричної енергії», «Про енергетичну ефективність», а також постанова КМУ № 1175 і Енергетична стратегія до 2050 року [5-10]. Сукупно ці акти визначають стратегічні орієнтири державної політики, ринкову модель електроенергетики, механізми підтримки ВДЕ та загальносекторальні засади енергоефективності. Водночас нормативна база зберігає розірваність за структурою та відсутність уніфікованого регуляторного каркасу.

Інституційний механізм публічного адміністрування відзначається багаторівневістю та перетином компетенцій. Верховна Рада забезпечує законодавче регулювання, Кабінет Міністрів – формування та реалізацію політики, НКРЕКП – тарифне й ринкове регулювання, Держенергоефективності – реалізацію державної політики у сфері енергоефективності та альтернативних видів палива, гарантований покупець – виконання фінансових зобов'язань держави, органи місцевого самоврядування – розроблення регіональних програм [2-3; 6-9; 15]. За відсутності єдиного нормативного ядра це створює ризики дублювання функцій і ускладнює координацію діяльності суб'єктів управління.

Термінологічні та концептуальні розбіжності між українським законодавством і правом ЄС залишаються однією з ключових проблем. Категорії «альтернативних» видів палива та джерел енергії, закріплені у національних законах, не збігаються з євро-

пейським поняттям «renewable energy», що пов'язане з цілями декарбонізації та кліматичними зобов'язаннями [5; 13; 15; 17]. Ця невідповідність ускладнює імплементацію acquis, формування статистики та застосування спільних механізмів підтримки. Фрагментарний характер імплементації енергетичних пакетів ЄС, відзначений у працях Шулги та співавторів, лише підсилює структурну несумірність [15].

Трансформація системи підтримки ВДЕ супроводжується як новими можливостями, так і значними ризиками. Перехід від «зеленого тарифу» до аукціонної моделі, закріплений постановою № 1175 [8], відповідає європейським практикам конкурентного відбору проєктів, однак співіснування старих і нових механізмів, боргові зобов'язання гарантованого покупця, а також воєнні ризики формують складний фінансово-організаційний контур, що потребує високого рівня регуляторної спроможності та

міжвідомчої координації [3-4; 8-9; 11-12; 15].

Воєнний контекст виводить на перший план питання стійкості та безпеки енергетики. Дослідження Кузьміної та Сотник з Узі показують, що функціонування ВДЕ в умовах війни пов'язане з додатковими загрозами для інфраструктури та виконання зобов'язань перед інвесторами, що потребує адаптації нормативно-правових підходів і включення безпекових вимірів до державної політики [4; 11].

З огляду на виявлені проблеми, подальший розвиток нормативно-правової бази публічного адміністрування у сфері ВДЕ має зосереджуватися на: гармонізації термінології та концептуального апарату з правом ЄС; систематизації енергетичного законодавства й поступовій кодифікації його базових елементів; зміцненні інституційної координації між ключовими суб'єктами публічної влади; удосконаленні механізмів підтримки ВДЕ відповідно до європейських практик та потреб воєнного часу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Акименко, О., Костюченко, І. Перспективи впровадження альтернативних джерел енергії як крок до міжнародного співробітництва. *Проблеми і перспективи економіки та управління*, 2021. № 4(24), С. 43–50.
2. Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України. Департамент відновлюваних джерел енергії. URL: <http://saee.gov.ua>.
3. Корольова О. Адміністративно-правові механізми розвитку відновлюваної енергетики в Україні. *Публічне управління та адміністрування*. 2025. № 4. URL: <https://doi.org/10.51989/NUL.2025.4.24>
4. Кузьміна М. М. Розвиток відновлювальної енергетики в Україні в умовах воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 3. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-3/146>.
5. Про альтернативні види палива : Закон України від 14 січ. 2000 р. № 1391-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1391-14#Text>
6. Про альтернативні джерела енергії : Закон України від 20 лют. 2003 р. № 555-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555-15#Text>
7. Про енергетичну ефективність : Закон України від 21 жовт. 2021 р. № 1818-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1818-20#Text>
8. Про запровадження конкурентних умов стимулювання виробництва електричної енергії з альтернативних джерел енергії. ЗАТВЕРДЖЕНО постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2019 р. № 1175 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 2 серпня 2022 р. № 889). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1175-2019-п#Text>
9. Про ринок електричної енергії : Закон України від 13 квіт. 2017 р. № 2019-VIII (ред. 2022–2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2019-19#Text>
10. Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2050 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 квітня 2023 р. № 373-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/373-2023-%D1%80#Text>
11. Сотник І.М., Узі З. Відновлювана енергетика України: загрози під час війни. *Авіація, промисловість, суспільство* : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Кременчук, 12 трав. 2022 р.) / МВС України, Харківський національний університет внутрішніх справ, Кременчуцький льотний коледж, Наук. парк «Наука та безпека». Харків : ХНУВС, 2022. С. 369-372.
12. Buzogány A., Četković S., Maltby T. EU renewable energy governance and the Ukraine war: moving ahead through strategic flexibility? *Politics and Governance*. 2023. Vol. 11, No. 4. P. 230–241. DOI: <https://doi.org/10.17645/pag.v11i4.7361>

13. Hildingsson R., Strippel J., Jordan A. Governing renewable energy in the EU: confronting a governance dilemma. *European Political Science*. 2011. Published online 24 June 2011. DOI: 10.1057/eps.2011.8.
14. International Renewable Energy Agency (IRENA). Renewable Energy Outlook for Ukraine. – Abu Dhabi : IRENA, 2023. URL: https://www.irena.org/-/media/Files/IRENA/Agency/Publication/2023/Jun/IRENA_World_energy_transitions_outlook_summary_2023.pdf
15. Shulga I., Shynkaruk N., Shyti S., Antypov I. The Role of Energy Directives in Ensuring EU Energy Security and the Problems of Implementation in Ukrainian Legislation. *Journal of Policy & Governance*. 2022. Vol. 2, No. 1. P. 1–10. DOI: <https://doi.org/10.33002/jpg020101>
16. Soroka L., Riabchenko O., Zamryha A., Korotun O. State policy in the field of energy efficiency. *Scientific Bulletin of National Mining University*, 2019, Issue 4, pp. 141–147. DOI: <https://doi.org/10.29202/nvngu/2019-4/17>
17. Talus K. EU Energy Law and Green Transition. – Oxford : Oxford University Press, 2023. DOI: <http://dx.doi.org/10.4324/9780429450891-40>

Дата першого надходження рукопису до видання: 20.10.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 24.11.2025

Дата публікації: 19.12.2025